Raadsstartnotitie

Onderwerp: Actualiseren de welstandsnota, het open plekkenbeleid, de erfgoednota, reclamenota en het transformatiebeleid

Datum vaststelling:

Inhoud

1. Aanleiding 3
2. Doelstelling 4
3. Afbakening 4
4. Planning, participatie en besluitvormingsproces 4

Versiebeheer:

Versie	Afdeling	Reden van aanpassing	Datum
1			
2			
3			
4			
5			

1. Aanleiding

De bebouwde omgeving van de gemeente Staphorst is in ontwikkeling. De verduurzaming van woningen brengt nieuwe oplossingen met zich mee (zonnepanelen, warmtepompen) die van invloed zijn op het uiterlijk van gebouwen, en flexibiliteit en maatwerk zijn steeds vaker aan de orde.
De Omgevingswet biedt bovendien een nieuwe, verbrede blik op welstand onder de drager Omgevingskwaliteit. De welstandstoets is veranderd onder de Omgevingswet en de welstandscommissie is een commissie Omgevingskwaliteit geworden, die kan sturen op ruimtelijke kwaliteit. Dat is een breder begrip dan welstand. Het gaat niet alleen over stedenbouw en het uiterlijk van bouwwerken, maar ook over landschap, erf, reclame-uitingen en cultureel erfgoed. De Omgevingswet geeft daar nadrukkelijk de ruimte voor.
Deze ontwikkeling biedt de ruimte om de richtlijnen met betrekking tot transformatie van locaties, invulling van open plekken, welstand, reclame en erfgoed in onderlinge samenhang te actualiseren en samen te brengen.

Het ontwikkelen van een nieuwe 'Nota Omgevingskwaliteit' als opvolger van de welstandsnota, de erfgoednota, het open plekkenbeleid, de reclamenota en het transformatiebeleid en gaat vooral over de vraag:

Welke kwaliteiten willen we beschermen of realiseren en hoe laten we ontwikkelingen daarop aansluiten? Dat vraagt niet zozeer het sturen op oplossingen, maar het centraal stellen van de kwaliteiten die we willen bereiken.

Wat wordt de rol van de overheid? Willen wij voor elk gebied welstandseisen opstellen of zijn er in bepaalde gebieden mogelijkheden om welstandsvrije gebieden aan te wijzen?

Met het op te stellen beleid geven we uitvoering aan de volgende moties die de gemeenteraad heeft aangenomen op de aspecten Open Plekken, Welstandsbeleid, Reclamenota, Transformatiebeleid en Erfgoedbeleid:

Motie 174: oproep tot het evalueren van het Open plekken beleid en de Welstandsnota
Motie 193: oproep tot het onderzoeken op welke locaties binnen de gemeente Staphorst het instellen van welstandsvrije gebieden mogelijk en wenselijk is. En dit onderzoek en de uitkomsten betrekken bij de herziening van het welstandsbeleid.

Ook is er een toezegging gedaan:
Toezegging 443: Wethouder Mulder zegt toe dat de raad voor de evaluatie een startnotitie ontvangt over de actualisatie Openplekkenbeleid, welstandsnota, transformatie beleid en erfgoednota ontvangt. De kosten voor de evaluatie vallen binnen het gevraagde budget.

2. Doelstelling

Met de actualisatie van de welstandsnota, het openplekken beleid, het transformatiebeleid, de reclamenota en de erfgoednota willen we:

- Recht doen aan de historische en culturele rijkdom van de gemeente Staphorst;
- Heldere en werkbare kaders bieden voor ruimtelijke ontwikkelingen, die vindbaar en leesbaar zijn voor gebruikers;
- Beleid dat breed gedragen worden door inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden;
- Komen tot een slagvaardige en integrale advisering vanuit één commissie ruimtelijke kwaliteit waarin mensen met plaatselijke kennis deelnemen.

Bij de ontwikkeling van de Nota Omgevingskwaliteit vormt Mooi Wark een kader waarbij we de knoppen Ruimte geven (minder beleid en regels, mandateren, ontschotten) en Participeren (groter beroep doen op de samenleving) zullen toepassen.

3. Afbakening

Het betreft het actualiseren van de welstandsnota (2013), de reclamenota (2005), het open plekkenbeleid (2016), de erfgoednota (2013) en het transformatiebeleid (2017).

4. Planning, participatie en besluitvormingsproces

Plan van aanpak
We onderscheiden vier fasen in het planproces:
Fase 1. Voorbereiding
Fase 2. Evaluatie en analyse
Fase 3. Aanpassing nota's
Fase 4. Ontwerp en vaststelling

Fase 1. Voorbereiding

In deze fase houden we het startoverleg en bereiden we de analysefase voor.

START
Tijdens de start stemmen we het volgende af:

- Proces
- Planning
- Type evaluatie en aanpassingen
- Zicht op wensen, do's en don'ts voor de nieuwe welstandsnota: op inhoud en rol

We bespreken verder de rol en inhoud van welstand en ruimtelijke kwaliteit onder de Omgevingswet.

Fase 2. Evaluatie en analyse

We starten met een evaluatie waarin wij de dorpsbouwmeester, inwoners en professionals betrekken. Dat doen wij door middel van interactieve sessies en digitale inspraakmogelijkheden.

EEN PARTICIPATIEF PROCES DAT MENSEN VERBINDT

Inwoners en andere belanghebbenden vormen de ziel van elk goed beleid. Wij streven ernaar om hen niet alleen te betrekken, maar ook te inspireren.

- **Interactieve sessies:** in kleine groepen bespreken we ideeën, zorgen en kansen.
- **Digitale inspraakmogelijkheden:** via toegankelijke platforms halen we een breed palet aan meningen en suggesties op.

EVALUATIE EN BELEIDSANALYSE: BUREAU-ANALYSE

We doen een grondige evaluatie van de beleidsdocumenten. Dit proces brengt meer dan alleen verbeterpunten aan het licht; het legt ook de verbinding tussen deze documenten en hun rol in het grotere geheel.

- **Analyse van het bestaande beleid:** wat werkt goed, wat mist aansluiting op de praktijk, en welke elementen verdienen een eigentijdse herziening? Wij ontrafelen deze vragen in een documentstudie van de bestaande documenten.
- **Samenhang en synergie:** we brengen de onderlinge verbanden tussen de beleidsdocumenten in kaart. Het doel is niet alleen consistentie, maar ook het benutten van kansen voor een geïntegreerde aanpak.
- **Trends en uitdagingen:** we duiken in actuele maatschappelijke, ruimtelijke en beleidsmatige ontwikkelingen die invloed hebben op de toekomst van Staphorst. Deze inzichten vormen de ruggengraat van de nieuwe beleidsstukken.
- **Factsheets:** Onze bevindingen worden samengevat in overzichtelijke factsheets die niet alleen informeren, maar ook inspireren. Deze vormen een solide basis voor de volgende stap in het traject.
- **Inventarisatie van relevante kaders:** het beleid van Staphorst wordt niet in een vacuüm gevormd. Wij brengen zorgvuldig in kaart hoe de nieuwe beleidsstukken aansluiten bij ruimtelijke en wettelijke kaders, waaronder de Omgevingswet, demografische trends en lokale beleidsambities.

EVALUATIE EN VERBETERPUNTEN: AMBTELIJKE KERNTEAM

Aandachtspunten tijdens dit overleg zijn:

- Wat er nu is en van waarde is, wat goed werkt en wat anders zou moeten.
- Inzicht in wat met de huidige welstandsnota wel en niet goed gaat in de beoordeling van aanvragen:
    - Is de opzet helder en makkelijk toepasbaar?
    - Is het goed uitlegbaar aan inwoners?
    - Bieden de toetsingskaders voldoende concrete handvatten voor de toetsing en de ingediende bouwplannen?
    - Zijn er nieuwe gebieden ontwikkeld/in ontwikkeling en nieuwe beeldkwaliteitsplannen?
    - Is er ambtelijk of bestuurlijk of vanuit het omgevingsplanproces behoefte aan welstandsvrije gebieden of gebieden met zwaardere welstandsniveaus?
- Zicht op wensen, do's en don'ts voor de nieuwe nota: op inhoud en op rol van de gemeente.
- We onderzoeken met praktijkvoorbeelden wat wel werkt en wat niet, wat dat vraagt van de opzet van de nota's (digitaal of op papier) en wat dat betekent voor de inhoud.

GEBIEDSGERICHTE AANPAK
Staphorst kent een gevarieerd landschap met unieke eigenschappen per kern en gebied. Wij nemen deze diversiteit als uitgangspunt:

- **Karakteristieke analyses:** elke kern en elk buitengebied wordt in detail onderzocht om de eigen identiteit te respecteren en te versterken.
- **Flexibele benadering:** waar passend, stellen we welstandsvrije zones voor die meer vrijheid bieden binnen duidelijke grenzen.

GEBIEDSINDELING, WAARDEN EN CRITERIA, WELSTANDSVRIJ EN STRENGER REGIME
Gezamenlijk met het in te huren bureau verkennen welke waarden we zien in de gebieden die het beschermen waard zijn. De opgehaalde waarden vertalen we naar een basiskwaliteit per gebied. Vanuit deze filosofie komen we ook bij het bepalen van gebiedsgerichte verschillen. Want niet alleen waarden verschillen tussen gebieden, ook de mate waarin ze onder druk staan of (nog) aanwezig zijn. Dat maakt uit voor de rol die de gemeente zou kunnen innemen: bijvoorbeeld loslaten, inspireren, of juist kaders stellen. En het geeft inzicht in welke gevallen een plus op de kwaliteit wenselijk zou kunnen zijn. Daarnaast helpt het ook om te verkennen in welke gevallen afwijken van de basiskwaliteit aan de orde is. Zo krijgen we ook inzicht in welke welstandscategorie passend kan zijn.

Wij werken de resultaten van de werksessie uit in een conceptkaart met welstandsgebieden, een voorstel voor categorieën en een eerste inhoudelijke uitwerking van één van de gebieden “als proef”. We herschrijven de gebiedscriteria en zorgen voor een heldere, herkenbare en duidelijke gebiedsomschrijving die de waarden van het gebied zichtbaar maakt. En we vervolmaken de welstandskaart.

OVERIGE CRITERIA (BV. ALGEMEEN, EXCESSEN, KLEINE BOUWPLANNEN CRITERIA)
In de huidige nota zijn algemene criteria opgenomen. We houden deze gezamenlijk tegen het licht en bespreken de werkbaarheid en de duidelijkheid voor inwoners. Daarnaast bekijken we of recente ontwikkelingen, zoals zonnepanelen, warmtepompen, airco’s en andere installaties voor verduurzaming aan de buitenkant van de woning ook inpasbaar zijn. Verder vragen mogelijk nieuwe ontwikkelingen in het openbaar gebied, zoals nieuwe trafo-huisjes of buurtbatterijen ten behoeve van duurzaam opgewekte energie mogelijk aandacht.

AANSLUITING OP DE OMGEVINGSWET
De Omgevingswet vraagt om beleidsdocumenten die eenvoudiger, integraler en toegankelijker zijn. Deze actualisatie sluit hierop aan door:

- **Samenhang:** de beleidsdocumenten worden zodanig opgesteld dat ze een logische plek innemen binnen de beleidscyclus van de Omgevingswet en aansluiten bij de andere instrumenten van de Omgevingswet.
- **Toegankelijkheid:** de richtlijnen worden helder en begrijpelijk geformuleerd, zowel voor professionals als voor inwoners.
- **Flexibiliteit:** het beleid biedt ruimte voor maatwerk, zodat het aansluit bij lokale initiatieven en veranderende omstandigheden.
- **Participatie:** het participatieproces wordt ingericht volgens de uitgangspunten van de Omgevingswet.

Fase 3. Aanpassing Welstandsnota

ONTWIKKELING EN IMPLEMENTATIE
Met alle verzamelde inzichten ontwikkelen wij conceptbeleidsdocumenten die helder, toegankelijk en toekomstbestendig zijn.

BESPREKEN CONCEPT WELSTANDSNOTA, ERFGOEDNOTA EN HET OPEN PLEKKEN BELEID
In deze werksessie bespreken we de eerste versie van de beleidsdocumenten. We verkennen waar nog onvolkomenheden zitten, wat goed is en wat bespreking en reflectie vraagt voor het vervolg. We bespreken hoe het concept samen kan hangen met het omgevingsplan en de Omgevingsvisie en waar raakvlakken zitten met het erfgoedbeleid. We verkennen ook hoe de concept nota zich verhoudt tot het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de beleidscyclus.

Fase 4. Ontwerp en vaststelling

Na verwerking van feedback volgt de bestuurlijke besluitvorming en implementatie.

De welstandsnota is een beleidsregel die door de raad wordt vastgesteld. Het is niet verplicht een beleidsregel ter inzage te leggen. In de Omgevingswet is de gemeenteraad bevoegd gezag, zoals in artikel 4.19 is opgenomen: “Als in het omgevingsplan regels worden opgenomen over het uiterlijk van bouwwerken en de toepassing daarvan uitleg behoeft, stelt de gemeenteraad beleidsregels vast voor de beoordeling of een bouwwerk aan die regels voldoet”. De herziene welstandsnota is de beleidsregel die als beleidsregel worden gezien die de nadere uitleg voor omgevingskwaliteit (of ruimtelijke kwaliteit) bevat.

Planning

Het traject wordt zorgvuldig in fasen opgedeeld, met een doorlooptijd van zes maanden:
Maand 1-2: Voorbereiding;
Maand 3-4: Evaluatie en analyse (informerende en opiniërende raadsbijeenkomst) ;
Maand 5: Aanpassing nota’s;
Maand 6: Ontwerp en vaststelling (opiniërende en besluitvormende bijeenkomst).

Na het ophalen van input van professionals en inwoners wordt uw raad middels een informerende bijeenkomst bijgepraat. Nadien volgt er een opiniërende raadsbijeenkomst waarin de gemeenteraad wordt gevraagd om input te leveren voor de nota.
Vervolgens zullen wij de input gaan verwerken en wordt de gemeenteraad gevraagd om aan het einde van het proces over te gaan tot vaststelling door middel van een opiniërende en besluitvormende raadsbijeenkomst.